

# CHUYỂN ĐỔI SỐ - VẤN ĐỀ ĐẶT RA ĐỐI VỚI ĐỘI NGŨ GIẢNG VIÊN ĐẠI HỌC HIỆN NAY

PHẠM THỊ THU HƯƠNG (\*)  
NGUYỄN THÀNH NAM (\*\*)

**Tóm tắt:** Để góp phần thực hiện thành công Chiến lược chuyển đổi số quốc gia, đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực xây dựng Chính phủ số, kinh tế số và xã hội số, trong ngành giáo dục đang diễn ra quá trình chuyển đổi số mạnh mẽ, đặc biệt là tại các cơ sở giáo dục đại học. Đội ngũ giảng viên là một trong những yếu tố quyết định đến chất lượng và hiệu quả đào tạo bằng cách áp dụng công nghệ số. Bài viết phân tích những yêu cầu đặt ra trong việc nâng cao năng lực đội ngũ giảng viên đại học nhằm đáp ứng yêu cầu chuyển đổi số trong giai đoạn hiện nay.

**Từ khóa:** Chuyển đổi số trong giáo dục; công nghệ số; giáo dục - đào tạo; năng lực giảng viên.

**Abstract:** To contribute to the successful implementation of the National Digital Transformation Strategy, meeting the requirements on training human resources to build up a digital government, digital economy, and digital society, the digital transformation process is occurring strongly in the education sector, especially at higher education institutions. Teaching staff is one of the decisive factors in the quality and effectiveness of training with the application of digital technology. This article analyzes the requirements in improving the capacity of lecturers to meet the requirements on digital transformation under new circumstances.

**Keywords:** Digital transformation in education; digital technology; educations; lecturer capacity.

Ngày nhận bài: 22/4/2024

Ngày biên tập: 03/5/2024

Ngày duyệt đăng: 24/5/2024

## 1. Chuyển đổi số trong giáo dục đại học

Trên thế giới, chuyển đổi số được đề cập phổ biến vào năm 2017. Ở Việt Nam, chuyển đổi số bắt đầu được nhắc đến vào năm 2018. Trước tác động mạnh mẽ của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư (Cách mạng 4.0) trên tất cả các lĩnh vực của đời sống xã hội, đặc biệt là vai trò của công nghệ số, Văn kiện Đại hội ĐBTQ lần thứ XIII đã khẳng định: “Đẩy mạnh nghiên cứu, chuyển giao ứng dụng tiến bộ khoa học và công nghệ, đổi mới sáng tạo, nhất là thành tựu cách mạng công nghiệp lần thứ tư, thực hiện chuyển đổi số quốc gia, phát triển kinh tế số, nâng cao năng suất, chất lượng, hiệu quả, sức mạnh

cạnh tranh của nền kinh tế số”<sup>(1)</sup>. Tại Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 03/6/2020, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt “Chương trình chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, với định hướng đến năm 2030”, với tầm nhìn đến năm 2030 là: Việt Nam trở thành quốc gia số, ổn định và thịnh vượng, tiên phong thử nghiệm các công nghệ và mô hình mới; đổi mới căn bản, toàn diện hoạt động quản lý, điều hành của Chính phủ, hoạt động sản xuất kinh doanh của doanh nghiệp, phương thức sống, làm việc của người dân, phát triển môi trường số an toàn, nhân văn, rộng khắp.

Trong Chương trình này, giáo dục là một trong tám lĩnh vực cần được ưu tiên chuyển đổi số: “Phát triển nền tảng hỗ trợ dạy và học từ xa, ứng dụng triệt để công nghệ số trong công tác quản lý, giảng dạy và học tập; số hóa tài liệu, giáo trình; xây dựng nền tảng chia sẻ tài

(\*) TS; Trường Đại học Công nghiệp Hà Nội

(\*\*) Văn phòng Bộ Nội vụ

nguyên giảng dạy và học tập cả hình thức trực tiếp và trực tuyến. Phát triển công nghệ phục vụ cho giáo dục, hướng tới đào tạo cá thể hóa. 100% các cơ sở giáo dục triển khai công tác dạy và học từ xa, trong đó thử nghiệm chương trình đào tạo cho phép học sinh, sinh viên học trực tuyến tối thiểu 20% nội dung chương trình. Ứng dụng công nghệ số để giao bài tập về nhà và kiểm tra sự chuẩn bị của học sinh trước khi đến lớp học”<sup>(2)</sup>.

Như vậy, chuyển đổi số trong giáo dục đại học có thể hiểu là quá trình thay đổi tổng thể, toàn diện từ quản trị nhà trường đến cách thức dạy và học trên nền tảng công nghệ số nhằm nâng cao chất lượng đào tạo sinh viên, học viên để đáp ứng nhu cầu nguồn nhân lực trong giai đoạn hiện nay.

Quá trình chuyển đổi số trong giáo dục đại học gắn liền với cuộc Cách mạng 4.0 đã có sự thay đổi nhanh chóng thông qua các công nghệ như internet vạn vật, trí tuệ nhân tạo, thực tế ảo, tương tác thực tại - ảo, điện toán đám mây, di động, phân tích dữ liệu lớn... để di chuyển thế giới thực thành thế giới số. Các hoạt động của các cơ sở giáo dục đại học đều có sự thay đổi nhanh chóng từ quản trị nhà trường, mô hình, cách thức tổ chức và phương pháp học tập.

Các cơ sở giáo dục đại học đã có những thay đổi trong cơ chế quản lý, điều hành và giải quyết công việc, các quy trình nghiệp vụ, quản trị các nguồn lực của nhà trường từ môi trường truyền thống sang môi trường số. Các chương trình đào tạo được xây dựng và hoàn thiện đa dạng hơn, đáp ứng tốt nhu cầu cá nhân hóa học tập nhằm tạo điều kiện thuận lợi cho người học không ngừng học tập. Việc ứng dụng các công nghệ hiện đại trong quá trình giảng dạy, các lớp học truyền thống trực tiếp giới hạn về không gian, thời gian cố định đã bắt đầu được thay thế bằng các lớp học trực tuyến, từ xa, các lớp học ảo tạo điều kiện cho người học có cơ hội học mọi nơi, mọi lúc phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh. Việc dạy - học, kiểm tra, đánh giá người học cũng như quản lý học tập được thực hiện trên các nền tảng trực tuyến. Các bài giảng phục vụ giảng dạy trực tuyến, giảng dạy kết hợp được thiết kế và số hóa. Các tài nguyên học tập số phong phú và dễ tìm kiếm để có thể phục vụ kịp thời cho quá trình dạy - học.

Trong nghiên cứu khoa học, ứng dụng công nghệ điện toán đám mây có thể hình thành các kho dữ liệu lớn, kết nối nhiều lĩnh vực nghiên cứu khác nhau thành mạng lưới tri thức, tạo điều kiện để các nhà khoa học có thể cùng giải quyết các vấn đề khoa học đặt ra không chỉ giới hạn trong nước mà còn quốc tế; góp phần thúc đẩy, hợp tác và chia sẻ nhanh các kết quả nghiên cứu khoa học.

## **2. Những yêu cầu đặt ra đối với đội ngũ giảng viên trong chuyển đổi số**

Văn kiện Đại hội ĐBQT lần thứ XIII đã khẳng định: “Triển khai có hiệu quả hệ thống giáo dục quốc dân mới theo các mục tiêu đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục, đào tạo. Đa dạng hóa phương thức đào tạo dựa theo mô hình giáo dục mở, khung trình độ quốc gia, gắn với thị trường và đáp ứng yêu cầu của cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, chuẩn bị nguồn nhân lực cho chuyển đổi số, phát triển kinh tế số, xã hội số”<sup>(3)</sup>. Việc chuyển đổi số trong giáo dục đại học tạo ra những cơ hội và triển vọng nhưng cũng đặt ra những thách thức và yêu cầu mới không chỉ đối với các nhà quản lý giáo dục mà còn tác động lớn đến đội ngũ giảng viên trong quá trình giảng dạy và nghiên cứu khoa học.

Trước hết, quá trình chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ cùng với cuộc Cách mạng 4.0 đã tạo ra sự thay đổi lớn về cơ cấu ngành nghề và thị trường lao động. Nhiều ngành nghề cũ sẽ mất đi và thay vào đó là cơ hội cho sự phát triển của những ngành nghề mới, đặc biệt là liên quan đến sự tương tác giữa con người và máy móc. Vì vậy, đòi hỏi phải có nguồn nhân lực chất lượng cao đáp ứng cả về mặt thể lực, trí lực và tâm lực để đáp ứng với sự biến đổi nhanh chóng của công việc trên nền tảng số. Nguồn nhân lực này cần phải có những đặc trưng cơ bản sau: có năng lực chuyên môn; khả năng thích nghi nhanh trong môi trường lao động số; có đạo đức, tác phong lao động kỷ luật và đề cao tính tuân thủ để cùng làm việc trong một nền tảng số; có tính sáng tạo và tư duy đột phá trong công việc để làm chủ công nghệ.

Bên cạnh đó, người lao động đòi hỏi phải có nhiều kỹ năng mềm khác để có thể giải quyết kịp thời những vấn đề của công việc đặt ra. Bởi vậy, các chương trình đào tạo

trong các cơ sở giáo dục trước hết là giáo dục đại học sẽ phải điều chỉnh, cập nhật liên tục vì ranh giới giữa các lĩnh vực rất mỏng, những nội dung của các môn học cơ bản sẽ phải được rút ngắn và thay thế vào đó là những nội dung cần thiết để đáp ứng nhu cầu của thị trường lao động và giúp người học thực hiện được phương châm “học tập suốt đời”. Do đó, cùng với mục tiêu của nhà trường là giáo dục giúp phát triển năng lực, thúc đẩy đổi mới và sáng tạo cho người học, đội ngũ giảng viên phải không ngừng học tập, nâng cao trình độ chuyên môn, thay đổi cách thức tiếp cận vấn đề. Giảng viên thay vì chỉ tập trung cung cấp cho người học các kiến thức, kỹ năng trên lớp sẽ chuyển sang chủ yếu định hướng cho người học biết cách học tập phù hợp với khả năng của mình để chiếm lĩnh tri thức, cách tư duy và xử lý các tình huống, qua đó hình thành năng lực tiếp cận và giải quyết vấn đề.

Để đào tạo được nguồn nhân lực đáp ứng nhu cầu chuyển đổi số, giảng viên phải không ngừng nâng cao năng lực giảng dạy như: trình độ chuyên môn cao đáp ứng tốt yêu cầu giảng dạy; xây dựng và thiết kế bài giảng sinh động, kho học liệu hiện đại luôn cập nhật tri thức mới, gắn lý luận và thực tiễn; tổ chức lớp học phù hợp, hiệu quả và phát huy được năng lực của người học; ứng dụng công nghệ thông tin vào quá trình dạy và học. Trên cơ sở đó, cùng với ý thức chính trị, đạo đức nghề nghiệp và sự tận tâm, nhiệt huyết mà giảng viên truyền cảm hứng đến người học, xử lý linh hoạt các tình huống, tăng khả năng kết nối giữa người học với người học, giữa giảng viên với người học, giữa giảng viên với giảng viên... trên nền tảng số.

Tiếp đến, quá trình chuyển đổi số đòi hỏi các trường đại học phải thay đổi từ quản trị nhà trường đến các hoạt động đào tạo: đổi mới chương trình, phương pháp dạy và học, quản lý người học, phương pháp kiểm tra, đánh giá chuẩn đầu ra từ môi trường truyền thống sang môi trường số. Người học có nhiều cơ hội để tiếp cận, tích lũy, chắt lọc những kiến thức phù hợp, đồng thời có thể chủ động nghiên cứu tài liệu cũng như tương tác với giảng viên ở mọi thời điểm bằng máy tính hoặc điện thoại thông minh. Công nghệ

thực tế tăng cường/thực tế ảo (AR/VR) được sử dụng rộng rãi, giúp người học trải nghiệm và rèn luyện các kỹ năng. Nhờ ứng dụng các công nghệ AI, Big Data và IoT... giảng viên có thể thu thập dữ liệu, phân tích và đánh giá chính xác về người học; theo dõi quá trình học tập, kiểm tra mức độ hoàn thành bài tập và thông báo kết quả học tập tới sinh viên cũng như gia đình. Tuy nhiên, những công cụ này không phải giảng viên nào cũng hiểu, cũng có thể sử dụng trong thực tiễn. Hơn nữa, với công nghệ luôn thay đổi và hiện đại, nên nhiều giảng viên có thể không theo kịp và khó ứng dụng vào trong giảng dạy, thậm chí làm cho hiệu quả giảng dạy bị giảm sút.

Trước sự biến đổi mạnh mẽ này, giảng viên không chỉ có năng lực giảng dạy mà cần hình thành năng lực số để có thể thực hiện nhiệm vụ giảng dạy và nghiên cứu khoa học. Căn cứ vào Khung năng lực số của Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên hợp quốc (UNESCO), giảng viên cần hình thành những năng lực cơ bản sau trong hoạt động giảng dạy và nghiên cứu khoa học: 1) Khai thác, sử dụng thành thạo công nghệ; 2) Xử lý và vận dụng sáng tạo các thông tin, dữ liệu trên nền tảng số; 3) Tăng cường khả năng giao tiếp, kết nối hiệu quả trong môi trường số; 4) Năng lực an ninh, an toàn trong môi trường số; 5) Nhận diện và giải quyết vấn đề theo quy trình phát triển của công nghệ số; 6) Phân tích và đánh giá dữ liệu thông tin và nội dung số trong lĩnh vực giáo dục đại học. Bởi vậy, việc đào tạo, bồi dưỡng năng lực số cho giảng viên phải được tổ chức thường xuyên và là một trong những yếu tố quyết định thành công quan trọng chỉ đạo về chuyển đổi số trong lĩnh vực giáo dục đại học hiện nay./.

### **Ghi chú:**

(1), (3) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập II, Nxb CTQG-ST, H.2021, tr.335, tr.128.

(2) Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 03/6/2020 phê duyệt “Chương trình Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030”*, tr.15.